

Concept Regioprofiel
BrabantStad 2021-2024

BRABANT STAD MAAKT HET

Een innovatieve culturele
regio als geen ander

04	Voorwoord
06	Inleiding
13	Het fundament: waarde van cultuur
14	Brabant en BrabantStad in beeld
21	Wat gaan we doen?
24	<i>Programma 1 — Talentontwikkeling</i>
26	<i>Programma 2 — Internationalisering</i>
28	<i>Programma 3 — Cultuureducatie en participatie</i>
30	<i>Programma 4 — Publiekswerking</i>
32	<i>Programma 5 — Onderzoeksagenda: waarde van cultuur</i>
34	Afstemming subsidie- en adviestrajecten
36	Voorstel voor afspraken met OCW 2021–2024

Kunst en cultuur zijn voorwaarden voor een vitale samenleving. Zij dragen bij aan het welzijn van mensen, tonen verbeeldingskracht, stellen vragen, zijn confronterend maar werken ook ter ontspanning. Cultuur vertelt het verhaal van de stad en het dorp. Het weerspiegelt de lokale identiteit op een manier die actueel is voor de bevolking van nu. De geografische nabijheid van de Brabantse steden en de stadsoverstijgende rol van de provincie hebben geleid tot een uiterst productief netwerk/ecosysteem. In Brabant vind je zowel veel (amateur)kunstbeoefenaars en — liefhebbers als culturele instellingen en kunstenaars van (inter)nationale allure. Op cultureel gebied is Brabant sterk internationaal georiënteerd.

Cultuur heeft veel functies en levert ook veel op, tegenwoordig meestal vertaald in drie soorten kapitaal: cultureel, sociaal en economisch. Wij zijn ons in Brabant als geen ander bewust van de wisselwerking en samenhang tussen die drie. Kunst en cultuuruitingen krijgen daarnaast een maximale betekenis wanneer ze niet gehouden zijn aan bestaande conventies en beschikken over een vorm van eigen- of dubbelzinnigheid. Alleen zo kunnen kunst en cultuur verbazen, confronteren, schuren, mensen emotioneel raken en iets waardevols toevoegen aan het leven. De makers van die kunst moeten een thuisbasis hebben om zich te ontwikkelen. Daar staan we voor.

De titel van ons regioprofiel verwijst daarom naar de kern van cultuur: de maker van kunst. Maar die naam wijst ook op een andere betekenis: we zijn op veel

terreinen succesvol! In alledaags Nederlands: Brabant is het als regio ‘steeds meer aan het maken’. We staan in de top vijf van Europese kennis- en innovatieregio’s en willen deze positie verstevigen met een hogere kwaliteit van leven. De innovatieve kracht is ook kenmerkend voor kunst en cultuur, zowel voor de bestaande disciplines als de nieuwere disciplines in onze regio. Op het gebied van design, urban, dance en digitale kunst loopt Brabant voorop. Onze festivals behoren tot de (inter)nationale top qua artistieke ontwikkeling en publieksbereik.

Die leidende rol willen we uiteraard graag behouden en waar mogelijk versterken. In dit regioprofiel ontvouwen we de Brabantse ambities en hoe wij die waar willen maken. Op basis van onderlinge verbinding. BrabantStad, het samenwerkingsverband van de vijf grote steden Breda, Eindhoven, Helmond, ‘s-Hertogenbosch en Tilburg met de Provincie Noord-Brabant, fungeert graag als kartrekker. Het culturele werkveld is betrokken geweest bij het opstellen van dit document en heeft een belangrijke rol bij de verdere invulling van de plannen. Het sluit naadloos aan op de bottom-up ontstaansgeschiedenis van vele culturele initiatieven in onze provincie.

Taskforce Cultuurvisie BrabantStad

Samenwerking en verbinding zijn zoals gezegd de basis van het Brabantse succes. Kunst en cultuur zijn altijd verbonden met publiek, consumenten of bedrijven en vormen een sterk bindmiddel voor de gemeenschap. We gebruiken daarvoor de term publiekswerking. Daarbij gaat het om het werken aan het verlagen van drempels en het investeren in langdurige relaties met het publiek. Het is niet alleen zaak publiek te krijgen bij je voorstelling, maar ook om na te denken over je publiek t.a.v. inhoud, presentatievormen of begeleiding. We zien in onze regio al een stevige verbinding van producenten met podia en presentatieplekken. De ambitie om een inspirerend productieklimaat voor makers te bestendigen en versterken vormt daarom het fundament van ons regioprofiel.

Cultuur is van iedereen en voor iedereen. De openheid en creativiteit die we allemaal in ons hebben, willen we van jongs af aan behouden en blijven ontwikkelen, als competentie van deze tijd. Hiermee breiden we de voedingsbodem uit voor talenten die onze samenleving en cultuur vormgeven. Ons rijke culturele leven wordt ook zichtbaar door de vele culturele verenigingen en vrijwilligers in de Brabantse steden en dorpen.

Inspelen op razendsnelle veranderingen

Kunst is meer dan vroeger onderhevig aan de wetten van het consumentengedrag. De samenleving kenmerkt zich steeds meer door snelle ontwikkelingen en de terreinen waarop kunstenaars en ontwerpers werken, veranderen continu. Maatschappelijke ontwikkelingen roepen veel onzekerheden en vragen op. Kunstenaars helpen ons om die te verkennen en te beantwoorden. De minister zegt het ook in haar visiebrief 'Cultuur in een open samenleving': Cultuur kan de tijdgeest vangen en ertegenin gaan.

Dat vraagt om ruimte voor experiment en nieuwe talenten. Het is een innovatieve, open houding die wij, maar ook anderen als kracht van onze regio herkennen. In co-creatie met anderen hebben kunstenaars bij diverse initiatieven gezorgd voor creatieve, vernieuwende oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen.

Makers kunnen bij hun artistieke en zakelijke ontwikkeling in Brabant ook rekenen op brede steun en samenwerking. Dat gebeurt op stedelijk niveau met specifieke voorzieningen: in TalentHubs, via netwerkbenadering en de ondersteunende instelling Kunstloc Brabant. De samenwerking in PLAN theater–dans–circus geldt als een landelijk voorbeeld van provinciebrede samenwerking. Onze regio kent eveneens in de volle breedte onderscheidende werkplaatsen zoals EKWVC en Textielmuseum/lab, maar ook Beeldenstorm, Podium Bloos, de Ontdekkfabriek en Cor Unum. De maakmentaliteit uit zich onder meer in de Brabantsedag in Heeze en corso's.

Onze regio onderscheidt zich daarnaast door een stevige makerstraditie waarbij innovatie, samenwerking en cross-overs tussen verschillende disciplines eerder regel dan uitzondering zijn. We prijzen ons gelukkig dat we in Brabant beschikken over een regionale infrastructuur (Kunstloc Brabant, cultuurfonds Brabant C, Impulsgelden).

Culturele ontwikkeling met samenhangende programma's

De vijf grootste Brabantse steden en de provincie zijn hard op weg om de nabijheid die onze steden onderling kennen, zowel geografisch als in de inhoudelijke netwerken, om te zetten in regiobeleid. De actieve rol van de provincie hierbij is landelijk gezien bijzonder. Binnen BrabantStad werken de zes partners

Brabant C

Brabant C is in 2015 opgericht om kunst en cultuur van internationaal niveau in de provincie Noord-Brabant mogelijk te maken. Dit investeringsfonds draagt bij aan vergroting van de nationale en internationale aantrekkingskracht van Brabant. Het is in het leven geroepen omdat deze regio, die een grote verscheidenheid aan culturele activiteiten kent evenals een

hoge cultuurparticipatie, zich nadrukkelijker wil profileren met topcultuur. Het fonds heeft inmiddels in zeventig projecten geïnvesteerd. Onder andere Dutch Design Week, Woo Hah, Festival Boulevard, So Whats Next, November Music en Breda Photo hebben met hulp van Brabant C hun internationalisering op een hoger plan gebracht.

al jaren samen. De praktijk in onze kunstsector – inclusief de vele kunstvakopleidingen – is eveneens dat men zich niet alleen verhoudt tot het landelijke en internationale, maar ook tot elkaar. Het culturele ecosysteem dat wij voorstaan beperkt zich niet tot de stad en ook niet tot de regio, maar vindt daar wel de samenhang.

Bovenstaande elementen vormen de kern van dit regioprofiel. Het is voor ons van belang dat ze een plek krijgen bij het vaststellen van nieuwe uitgangspunten voor toekomstig rijksbeleid.

Als BrabantStad hebben we vijf samenhangende programmalijnen opgesteld, die we verder gaan uitwerken om daarmee cultuur in onze regio verder te ontwikkelen.

1. *Talentontwikkeling; de makers van kunst als vertrekpunt*

Aan het begin van iedere culturele ambitie staat de kunstenaar, de ontwerper. Velen van hen volgen opleidingen aan de kunstvakopleidingen in onze regio. Die makers ondersteunen we in hun ontwikkeling. We doen dat door hen inhoudelijke begeleiding en technische faciliteiten te bieden en hen te koppelen aan relevante netwerken en presentatieplekken. Dit doen we in zogenaamde Talenthubs.

2. *Cultuureducatie als basis*

Talentontwikkeling en cultuureducatie liggen in elkaars verlengde. BrabantStad wil van culturele en creatieve groei voor alle Brabanders een echt provinciaal onderwerp maken en pilots creëren om hier vorm aan te geven. Als innovatieregio investeren we graag extra in de ontwikkeling van vernieuwend aanbod, zowel binnen- als buitenschools en toonaangevend voor andere regio's.

3. *Publiekswerking*

We werken verder aan een optimaal bereik. We willen meer publiek en meer aansluiting bij het publiek. Dat kan door inspanningen voor meer inclusiviteit, een betere marketing en door inhoudelijk meer aansluiting te zoeken bij het publiek of ermee samen te werken.

4. *Innovatie in (inter)nationaal perspectief*

We willen de toppositie die we op veel gebieden hebben consolideren en uitbouwen. Daarbij hoort dat we de internationale verbanden waarin we werken ook willen uitbreiden. We grenzen aan Vlaanderen en willen het feit dat we ook één taalgebied vormen verder benutten. Maar we beperken ons nadrukkelijk niet tot Vlaanderen. Onze kunstenaars en ontwerpers en onze organisaties werken steeds vaker in een groter internationaal verband.

5. *Monitoring: de Waarde van Cultuur*

Daarnaast reflecteren we op de ontwikkeling van deze vier lijnen in een vijfde programma, de onderzoekslijn. Het onderzoek De Waarde van Cultuur is een eerste bron van kennis over onze regio (zie kader). We gaan die onderzoekslijn doorzetten en dit is wat ons betreft een eerste stap op weg naar een nieuw landelijk instrument. Bij de uitwerking van onze programmalijnen betrekken we de onderzoekers, zodat we een monitor hebben van de stand van zaken én van de ontwikkeling van ons gezamenlijk beleid.

Waarde van Cultuur

In juni 2018 is in Brabant voor de eerste keer het onderzoek Waarde van Cultuur; de staat van de culturele sector in Noord-Brabant verschenen. In dit onderzoek, een uitgave van Kunstloc Brabant, Telos, het PON, Pyrrhula en Boekmanstichting, wordt de balans opgemaakt van de culturele sector in Brabant. Culturele instellingen en beleidsmakers hebben daarmee belangrijke gegevens in handen, op basis waarvan de koers voor komende jaren kan worden uitgezet.

In het onderzoek is gekozen voor de drie kapitalen: het cultureel kapitaal, het sociaal kapitaal en het economisch kapitaal. De intrinsieke waarde (eigenwaarde) van cultuur is in het onderzoek in kaart gebracht onder het cultureel kapitaal. Deze is van groot belang en wordt gekoesterd door BrabantStad, want een samenleving heeft verbeeldingskracht nodig; vrijplaatsen waarin kunstenaars in vrijheid en in de luwte kunnen werken om een eigen visie te ontwikkelen en te reflecteren op de samenleving.

Integrale regeling en beoordeling subsidieaanvragen

We beseffen dat gezamenlijk beleid maken ook betekent dat er afstemming moet zijn binnen procedures en instrumenten. Op basis van de nadere verkenning van huidige regelingen en knelpunten, hebben we besloten om voor de nieuwe kunstenplanperiode een integrale regeling en beoordeling uit te werken voor de organisaties die we gezamenlijk (en samen met het rijk) financieren. Daarmee verlichten we de administratieve lasten aanmerkelijk. Graag gaan we in gesprek met het Rijk om die ambitie ook over te nemen en met ons samen te werken (meer daarover in hoofdstuk 5).

Samen blijven investeren in cultuur

Het is ons menens! De vijf grotere steden besteden jaarlijks meer dan 100 miljoen euro aan cultuur (exclusief de grote investeringen in gebouwen). Ook de Provincie Noord-Brabant blijft als een van de weinige provincies onverminderd in cultuur investeren, circa 23 miljoen euro per jaar. We willen de gezamenlijke aanpak om de waarde van cultuur te vergroten de komende twee jaar onderstrepen met extra inspanning op programma's.

We doen het graag samen. We willen ook andere betrokken partijen, zoals het bedrijfsleven, overtuigen van de meerwaarde van cultuur en de investering hierin. Op basis van dit regioprofiel nodigen wij de minister uit om met ons samen te werken en dat ook uit te drukken in een verruiming van middelen.

Wij doen een voorstel aan de minister om aan te sluiten bij de vijf programma's die we ontwikkelen en waarmee in de vorm van 'proeftuinen' wordt gestart in 2019 en

2020. De uitkomsten zijn zodoende beschikbaar voor het nieuw beleid. De concrete invulling hiervan is aan makers, kunstenaars, culturele organisaties en anderen die hiervoor kansen zien. Zodat zij uitvinden, ontdekken en bevestigen welke koers we vanaf 2021 met onze programma's gaan volgen. Zij vormen immers het fundament voor deze ontwikkeling, omdat ze de intrinsieke waarde van cultuur inbrengen.

"De ambitie om een inspirerend productieklimaat voor makers te bestendigen en versterken vormt het fundament van ons regioprofiel."

1 HET FUNDAMENT: WAARDE VAN CULTUUR

Kunst en cultuur zijn voorwaarden voor een vitale samenleving. Zij dragen bij aan het welzijn van mensen, tonen verbeeldingskracht, stellen vragen, zijn confronterend maar werken ook ter ontspanning. Ze laten zien waar je vandaan komt, zijn om van te genieten of zelf te beoefenen, overbruggen tegenstellingen, leiden tot dialoog en openen nieuwe werelden.

Cultuur vertelt het verhaal van de stad en het dorp en weerspiegelt de lokale identiteit op een manier die actueel is. Je kunt dit doen als amateur of professional. Kunst draagt bij aan verbinding tussen mensen en aan gemeenschapszin. Je leest een boek, bezoekt een theatervoorstelling, gaat naar de film, bekijkt een schilderij, geniet van urban of luistert naar muziek. Of je beoefent een van deze disciplines als maker en kunstenaar. Toonaangevende culturele evenementen dragen bij aan een sterk gevoel van verbondenheid, leefbaarheid en trots en versterken het woon-, leef- en vestigingsklimaat.

2 BRABANT EN BRABANTSTAD IN BEELD

Bottom-up en innovatief

Het onderzoek Waarde van Cultuur bevestigt dat Brabant absoluut gezien een groot cultureel aanbod kent — het is hiermee de derde regio van Nederland — en dat het aantal culturele activiteiten toeneemt. De participatie van Brabanders is hoog te noemen, zowel in de rol van bezoeker als van beoefenaar. Uit de monitor van PON/Telos onder Brabanders blijkt dat hun waardering voor cultureel aanbod en erfgoed de afgelopen jaren fors is gestegen, wat erop duidt dat intensivering van het cultuurbeleid in de regio zijn vruchten afwerpt. Wordt gekeken naar de landelijke verdeling van rijksgelden dan blijft Brabant, toch de tweede economische regio van Nederland, achter bij andere regio's.

Naast de intrinsieke waarde van kunst en cultuur en het belang voor de economie, hebben kunst, cultuur en erfgoed in onze regio in toenemende mate een sociale functie. Ruim 60 procent van de Brabanders beoefent een culturele activiteit. Ruim een derde van de Brabanders is cultureel vrijwilliger. Dat is veel in vergelijking met andere provincies. Ten aanzien van binnen- en buitenschoolse cultuureducatie is er veel gaande in Brabant. De regio kenmerkt zich door intensieve vormen van samenwerking en het ontstaan van cross-overs tussen disciplines. Ook is er een stevige voedingsbodem voor initiatieven die bottom-up ontstaan (bv. (dance)festivals en de vele urban culture-evenementen).

Inmiddels heeft Brabant een gedegen cultureel ecosysteem: een juiste mix van fysieke werkplekken/ontmoetingsplaatsen en presentatieplekken plus een goede onderlinge betrokkenheid van makers, bestuurders en publiek, die ertoe leidt dat makers in de regio blijven en anderen zich er vestigen.

De belangrijkste kenmerken van de regio zijn:

- innovatief, want historisch noodgedwongen gericht op samenwerking en vernieuwing door het ontbreken van natuurlijke hulpbronnen. Veerkracht is daardoor cruciaal en het belang van creativiteit wordt breed onderschreven. De regio excelleert hierin.
- beschikt over een sterke sociale structuur vanuit sociale verbanden in verenigingen en coöperaties, dorpen en wijken en ook vanuit cultuur. Ontmoeting en samenwerking zijn daarin vanzelfsprekend en het zorgt voor bottom-up werken.

Het bovengenoemde Brabantse karakter vindt zijn weerslag in een cultuursysteem waarbij:

- Brabant zich heeft ontwikkeld tot een sterke industriële regio waar ambachtelijke familiebedrijven, die sterk lokaal en regionaal geworteld zijn, vaak (inter)nationaal succesvol zijn. Deze ambachtelijke achtergrond, de noodzaak tot samenwerking en de stevige lokale en regionale verbinding zien we terug in ons cultureel ecosysteem. De historische spoorzones in Brabantse steden, waar vroeger de industrie centraal stond, zijn de hoogwaardige culturele hotspots van nu met een urban profiel dat sterk in ontwikkeling is. De meest bekende voorbeelden zijn Strijp-S, Tramkade Den Bosch en Havenkwartier Breda.
- De geografische nabijheid van de Brabantse steden en de stad-overstijgende rol van de provincie, hebben geleid tot een productief cultureel netwerk. Ons ecosysteem wordt gekenmerkt door de kwaliteit van (inter)nationaal opererende kunstenaars, ambachtelijke topprestaties en hoogwaardige culturele presentatie- en productieplekken. Vanwege de bottom-up benadering is er ruimte voor ontwikkeling van nieuwe kunstvormen zoals urban, digitale kunst en bio-art.
- In Brabant worden nieuwe makers ondersteund door zogenoemde TalentHubs, waarbij de talenten zelf centraal staan en de belangrijkste culturele instellingen (podia, festivals, productieplekken etc.) talenten breed ondersteunen bij de ontwikkeling van hun praktijk. We constateren gelijktijdig ook dat er een opgave ligt op het gebied van doorgroeimogelijkheden naar internationaal niveau.

→ Brabant heeft de ambitie om iedereen toegang te geven tot cultuur. In het onderzoek Waarde van Cultuur blijkt dat 93% van de Brabanders culturele activiteiten bezoekt. 62% van de Brabanders beoefent kunstzinnige of culturele activiteiten. Op het vlak van cultuureducatie sluiten we met betrekking tot het primair onderwijs aan bij het beleid van het Rijk. Daarnaast heeft de regio de ambitie om meer te doen op het gebied van het vervolgonderwijs en buitenschoolse cultuureducatie (zie hoofdstuk 3).

De steden en provincie werken al jaren nauw samen waarbij enerzijds de overeenkomsten en anderzijds de onderlinge verscheidenheid van de steden de gezamenlijke kracht van de regio hebben gesmeed. De vijf grootste steden kennen als belangrijkste overeenkomst dat in ieders cultureel profiel innovatie centraal staat. De steden zijn daarnaast in diverse opzichten complementair aan elkaar: waar bij Breda en 's-Hertogenbosch historische stadskernen medebepalend zijn voor cultureel aanbod, wordt in Eindhoven, Helmond en Tilburg industrieel erfgoed ontwikkeld tot hotspots van creativiteit. Aldus benutten we cultuur ook als inspiratiebron bij de inrichting en transformatieopgave van o.a. het stedelijke gebied, de ommelanden en publieke ruimte en bij het in onderlinge samenhang 'up to date' houden van het voorzieningenniveau (theaters, musea, werkplaatsen, festivallocaties e.d.). Accentverschillen van diverse voorzieningen dragen bij aan een sterkere profilering voor het publiek van buiten de regio.

Kunst en cultuur uit Brabant in beeld

Voor de culturele beleidsprioriteiten en –voornemens van Brabant, wordt ingezoomd op de volgende grote lijnen: podiumkunsten; visuele kunsten en design; erfgoed.

Podiumkunsten

Brabant heeft op het gebied van podiumkunsten (theater, dans, muziek, circus en urban) een rijk palet aan producerende instellingen, die stevig geworteld zijn bij de vele podia en festivals in de regio.

De infrastructuur van bestaande podia biedt kunstenaars mogelijkheden om te groeien van een klein naar een groot format/publiek. Dat geldt zowel voor theater, dans als voor muziek. Podia in de regio hebben veelal overleg en zijn onderling complementair; er is sprake van een duidelijke profilering t.o.v. elkaar. Waar poppodium O13 in Tilburg een grotere capaciteit heeft, heeft Effenaar in Eindhoven

BrabantStad

BrabantStad is een bestuurlijk netwerk van de vijf grote Brabantse gemeenten Breda, Eindhoven, Helmond, 's-Hertogenbosch en Tilburg, samen met de Provincie Noord-Brabant. De provincie telt 2,4 miljoen inwoners. Het stedenverband van Eindhoven, Tilburg, Breda, 's-Hertogenbosch en Helmond bevat samen 850.000 inwoners, drie van de vijf steden behoren tot de 10 grootste steden in Nederland. In 2001 is BrabantStad opgericht in een bijeenkomst met gemeenteraden en Provinciale Staten. De vijf steden zijn voor een deel complementair aan elkaar en vervullen daarnaast centrumfuncties voor hun omliggende regio's. Dit maakt dat er mooie verbindingen mogelijk zijn tussen onder meer kunst en andere domeinen. De ontwikkeling van dit culturele regioprofiel sluit aan op de Stedelijke Agenda BrabantStad 2018–2022. Daarin is cultuur één van centrale onderwerpen.

gekozen voor een sterkere verbinding met technologie. Schouwburgen in onze steden presenteren gedeeltelijk onderscheidend aanbod: in Tilburg en Breda springt het aandeel van dans in het oog, het Parktheater in Eindhoven kan in de black box bijzonder aanbod presenteren, vlakke vloertheaters als Podium Bloos in Breda hebben een belangrijke functie voor een breed spectrum van het aanbod. De banden met gezelschappen en artiesten uit de regio zijn sterk en het aandeel van internationale artiesten is de afgelopen jaren gegroeid. Podia hebben dikwijls ook een faciliterende en (co)producerende rol voor makers uit de regio en doen mee met TalentHubs. Tevens zijn er podia die diverse disciplines presenteren, zoals Cacaofabriek in Helmond waar het publiek kan genieten van theater, film, muziek, urban arts, beeldende kunst en creatieve industrie.

Met drie instellingen in de Basis Infrastructuur (BIS) van het Rijk, te weten philharmonie zuidnederland, Het Zuidelijk Toneel en Theater Artemis, heeft de regio bij de producenten een basisaanbod van hoge kwaliteit op het gebied van theater en muziek. Alle drie bedienen de regio op verschillende podia. Met zijn akoestisch hoogstaande concertzaal is het Muziekgebouw Eindhoven een goede thuisbasis voor het orkest. Het jeugddansgezelschap De Stilte uit Breda vervult daarnaast een onmisbare functie m.b.t. het kwalitatieve aanbod voor de jeugd, niet alleen in de regio, maar ook landelijk en internationaal. Met DansBrabant hebben we een productievoorziening die kansen biedt aan veel nieuwe makers. Brabant staat bekend als een regio waar nieuwe makers en een innovatieve benadering van kunst zich goed kunnen ontwikkelen. Experiment en verbinding met technologie zien we bijvoorbeeld bij Katja Heitmann, terwijl The Ruggeds voor een internationaal topniveau van urban zorgt en tevens producties voor grote zalen maakt.

Festivals en concoursen tenslotte zijn sterk internationaal georiënteerd en goed geworteld in de regio. Ze spelen een belangrijke rol in de ontwikkeling van jong talent. Ook hier is er sprake van een complementair onderscheidend aanbod in Brabant: Festival Circolo is een uniek evenement in Tilburg; November Music en Festival Cement in 's-Hertogenbosch verruimen en vernieuwen het aanbod van theater, dans en muziek met vooruitstrevende nieuwe producties van makers uit de regio en elders. Theaterfestival Boulevard in deze stad is qua schaalgrootte, impact en samenwerking met Brabantse partijen die ertoe doen op dit gebied een topper; LA Breda en het Internationaal Stiltefestival doen dat in Breda. Met het hiphopfestival WOO HAH! in Tilburg en urban arts & sports

evenement Emoves in Eindhoven heeft de regio twee parels van wereldniveau op het gebied van urban. Omdat urban bottom-up sterk is ontwikkeld, is in Brabant een breed scala aan producenten en festivals die een jong en divers publiek hebben, zoals Urban Matterz in Helmond. Met Internationaal Vocalisten Concours en Tromp Slagwerkconcours heeft de regio twee concoursen met een lange traditie en een stevige internationale positie.

Visuele kunsten en design

Mede dankzij de opleidingen op het gebied van visuele kunsten en design heeft Brabant een sterke gemeenschap van beeldend kunstenaars en designers. Tevens zien we veel innovatieve kunstvormen, zoals bio art, lichtkunst en VR/AR een grote vlucht nemen. Op het gebied van film en nieuwe media is er een basis voor de ontwikkeling van nieuwe makers.

Werkplaatsen en broedplaatsen in de regio vervullen een belangrijke functie als productiefaciliteit en ontwikkelplek, omdat ze als drager van kennis over technieken makers faciliteren in hun ontwikkeling en verbinder zijn van diverse (internationale) netwerken. Met EKVVC en Textiellab heeft de regio twee gespecialiseerde werkplaatsen waar makers uit heel Nederland van profiteren. Daarnaast zijn er werkplaatsen/broedplaatsen die voornamelijk voor de makers uit de regio zijn bedoeld, zoals Beeldenstorm en Broet, en waar internationale verbindingen door grotere evenementen worden versterkt. Bio Art en Baltan zijn voorbeelden van productie- en ontwikkelplekken waar verbinding tussen kunst, wetenschap en technologie centraal staat. Deze instellingen werken allemaal vanuit interdisciplinariteit en zijn complementair aan elkaar, waardoor ze een breed scala aan makers bedienen. Daarnaast hebben ze soms ook een publieksfunctie.

Presentatie-instellingen en festivals bieden aan makers uit de regio en elders de ruimte voor presentatie aan een breed publiek en professionals. MU als presentatie-instelling in de landelijke BIS en Breda Photo en GLOW staan aan de top. Zij zijn echter ook onderdeel van een ecosysteem van vele presentatie-instellingen en manifestaties in de regio, die zich al in een netwerk hebben georganiseerd. Hiertoe behoren bv. Fundament, PARK, Club Solo en Cacaofabriek. Het bijzondere is dat veel werkplaatsen en presentatie-instellingen ook een residency-programma hebben.

Dat design in deze regio tot de wereldtop behoort, behoeft geen uitleg. Vanuit steden en de provincie wordt geïnvesteerd in een betere promotie en (inter)nationale zichtbaarheid van design. Dutch Design Foundation vervult met het grootschalig internationale evenement

Dutch Design Week de functie van hoofdpodium van Dutch design en werkt het hele jaar aan verbinding tussen designers en opdrachtgevers. Met de Dutch Design Week, waar zich ruim 2.500 ontwerpers presenteren en ruim een derde van ca. 300.000 bezoekers uit professionals, studenten en (potentiële) opdrachtgevers bestaat, heeft Dutch Design Foundation een sleutelrol om de positie en betekenis van Nederlandse designers te versterken. In de Brainport Nationale Actieagenda is de ambitie uitgesproken om in Eindhoven een internationaal trendsettend museum/future lab voor design op te zetten. Het gaat om een interactieve toon- en maakplek met een sterke educatieve en experimentele insteek, die de vernieuwingskracht van de regio, waaronder haar toonaangevende designopleidingen en -bedrijven, inzet om de betekenis van design op nationaal niveau naar een hoger plan te tillen. Een dergelijke nieuwe landelijke instelling is aantrekkelijk voor een breed publiek, omdat ze een interactief en toekomstgericht programma heeft. Het is complementair aan het aanbod van Design Museum Den Bosch.

Last but not least vervullen musea in de regio een belangrijke functie. Stedelijke musea en het Noordbrabants Museum vullen elkaar aan qua profilering. Van Abbemuseum, Museum Helmond en het private museum De Pont exposeren vanwege hun focus op hedendaagse kunst regelmatig ook werk van Brabantse kunstenaars. Sowieso is er een ontwikkeling gaande waarbij naast gesubsidieerde ook private inzet, investering en aandacht bijdragen aan ons ecosysteem. Met het Textielmuseum in Tilburg en Designmuseum Den Bosch zijn er twee gespecialiseerde musea die het aanbod verrijken.

Erfgoed in Brabant

‘Erfgoed staat niet op zichzelf, maar is een waardevol onderdeel van onze leefomgeving’. Met deze eerste zin in het beleidskader ‘Verbeeldingskracht van erfgoed’ van de provincie wordt het belang van erfgoed voor onze Brabantse samenleving onderstreept. Wij gaan daarbij uit van de kracht van erfgoed als verbeelders, maar ook als verbinder in onze samenleving. Onroerend erfgoed zoals de Sint Jan in Den Bosch, Grote Kerk in Breda, de Philipsfabrieken in Eindhoven of de leerlooierij in Oisterwijk leren ons over het verleden en de Brabantse identiteit, maar bieden ook inspiratie en creativiteit in het hier en nu. De talloze musea, heemkundekringen, schuttersgilden enzovoort, tonen op eigen wijze geschiedenis en verhalen van Brabant en Brabanders. De vijf grote steden herkennen zich hierin.

Provinciaal gezien wordt de verbeeldingskracht van erfgoed uitgewerkt in vier verhaallijnen: Religieus Brabant, Industrieel Brabant, Bevochten Brabant en Bestuurlijk Brabant. In het kader van de verbinding van erfgoed met de leefomgeving en hedendaagse cultuur heeft de regio ook oog voor specifieke thema's, zoals het Hiëronymus Bosch-jaar en Van Gogh. Op deze manier investeert de regio in het zichtbaar maken van het unieke aanbod en het cultureel karakter van de regio, landelijk en internationaal.

Voor het erfgoed in de toekomst is enerzijds de inzet op digitalisering en anderzijds op educatie en onderwijs, jeugd en jongeren van belang. Digitalisering biedt nieuw perspectief op de spreiding en toegankelijkheid van erfgoed. In Brabant bestaat daarom de Brabant Cloud: een database met erfgoedcollecties en daaraan gerelateerde informatie.

Wat betreft de inzet op jongeren werkt het twee kanten op: aan de ene kant biedt actief bezig zijn met erfgoed kansen en inspiratie. Tegelijkertijd kunnen de frisse kijk en onverwachte oplossingen vanuit jongeren de gevestigde professionele wereld rond erfgoed scherp houden.

We zien veel aansluitingspunten op het beleid van de minister, zoals onlangs geformuleerd in de brief Erfgoed telt en gaan daarover graag het gesprek aan.

Samenhangende subsidieregelingen en ondersteuning

Met elkaar hebben wij in BrabantStad een uitgekiend systeem van subsidies en ondersteuning van cultuur. Zo kennen alle steden een regeling, specifiek op makers gericht, voor projectsubsidies; de provincie sluit hierbij aan en matcht deze subsidies. Gemeenten subsidiëren de podia, musea, bibliotheken, (outdoor) festivals en cultuur-educatieve centra, als cruciale spelers in het culturele veld. Ook denken we aan de randvoorwaarden voor kunstenaars door faciliteiten als atelier- en oefenruimtes én broedplaatsen te ondersteunen.

Naast deze basisvoorzieningen investeren de partners in BrabantStad ook structureel in de producenten van kunst en cultuur, werkplaatsen, festivals, concoursen, presentatie-instellingen en broedplaatsen. Dit betreft theater-, muziek- en dansgezelschappen, (presentatie-)instellingen voor beeldende en visuele kunsten, werkplaatsen, broedplaatsen en festivals voor alle disciplines. Behalve de mogelijkheden voor (re)presentatie borgen wij de mogelijkheid dat kunst geproduceerd kan blijven worden.

Ondersteuningsorganisaties in Brabant
Kunstloc Brabant is de provinciale ondersteunings- en uitvoeringsorganisatie voor de professionele én amateurkunst. Naast het provinciale Impulsgeldenprogramma voert Kunstloc Brabant eveneens het ontwikkelprogramma voor talenten TalentHub uit. Cubiss ondersteunt bibliotheken, Erfgoed Brabant heeft als provinciale organisatie de taak het behoud, de versterking en de bewustwording van ons erfgoed blijvend onder de aandacht te brengen.

3 WAT GAAN WE DOEN

De topregio die we op cultureel gebied zijn, willen we verstevigen en uitbreiden. Daarom neemt cultuur, binnen de Stedelijke agenda van BrabantStad als innovatieve regio, een belangrijke plaats in. Een cultureel rijke omgeving is interessant voor creatieve mensen, en daarmee voor innoverende bedrijven en kennisinstellingen.

We willen de sociale waarde van cultuur versterken. Een culturele omgeving prikkelt tot een open houding naar het onbekende in onze omgeving. Cultuur draagt tegelijkertijd bij aan een aantrekkelijk woonklimaat, vermaak, een inspirerende omgeving voor creatieve beroepen en is voor bedrijven vaak een van de vestigingsvoorwaarden.

Tenslotte willen we de culturele waarde vergroten. We hebben een rijk cultureel leven, maar de culturele opbrengst kan worden vergroot in de afstemming en samenwerking, binnen Brabant en daarbuiten. Met de inzet op programma's zetten we ook in op betere verdiensten voor makers en culturele instellingen. Met name de programma's Internationalisering en Publiekswerking bieden hiertoe kansen. Een eerlijke beloning van de maker is het uitgangspunt.

Onze opgaven naar 2021 en verder

Het behoud en de versterking van de sterke concurrentiepositie van BrabantStad vereisen een duurzame ontwikkeling van het culturele aanbod.

Het levert vruchtbare ketens op, versterkt het productieklimaat, intensiveert de verbinding van kunst met de samenleving en geeft educatie en talentontwikkeling een extra stimulans. Door structurele samenwerking tussen de steden en provincie benutten we bovendien optimaal (mogelijke) bronnen van kennis, energie en gelden.

Er gebeurt al veel, maar het kan en moet beter. Dat wordt onderschreven door de makers en culturele organisaties. Dat is belangrijk voor de kunst en cultuur zelf, maar ook om onze ambitie te kunnen waarmaken om een topregio te blijven.

Als stedelijke regio werken wij gezamenlijk aan de vijf hierna beschreven programma's. Omdat onze structuren zijn verbonden aan de structuren in het land, willen we dat het Rijk en de landelijke cultuurfondsen met ons meedoen. Een toekomstbestendig en sterker cultuursysteem kan zich niet enkel ontwikkelen vanuit Den Haag, maar evenmin enkel vanuit BrabantStad.

Deze programma's zijn geen nieuwe aandachtsgebieden. Vaak gaat het om een continuering of versterking van een thema dat al prominent op de agenda staat bij afzonderlijke BrabantStad-partners. Met het oog op de verdere invulling van de programma's wordt met de culturele sector samengewerkt. Die is immers aan zet voor de uitvoering ervan.

Een cultureel rijke omgeving is interessant voor creatieve mensen, en daarmee voor innoverende bedrijven en kennisinstellingen.

PROGRAMMA 1

TALENTONTWIKKELING

Talenten zorgen voor een bloeiend kunstzinnig, cultureel en economisch klimaat. Ze zijn van belang voor de innovatie en toekomst van onze regio. Wanneer we in Brabant over talentontwikkeling spreken, dan hebben we het over de groep kunstbeoefenaars/makers/organisaties die zich richting professionele uitoefening en presentatie bewegen. Het zijn talenten die rechtstreeks voortkomen uit het kunstvakonderwijs, maar we zien ook zogenoemde 'mid career'–talenten. Daarnaast zijn er ook talenten vanuit de 'selfmade'–praktijk zoals bijvoorbeeld urban, streetdance, pop, digitale kunst.

Wat is het doel?

Komen tot een systeem (gereed in 2020) waarbij talentontwikkeling in BrabantStad duurzaam verankerd is en wordt gewerkt aan een multi- en interdisciplinaire werkwijze, waarbij talenten worden ondersteund op een gestructureerde wijze die aansluit bij hun behoefte. Voor de gevraagde ondersteuning is een netwerk van organisaties beschikbaar op het gebied van artistieke en zakelijke aspecten, dat zich vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid met de talenten verbindt. Aandacht voor eerlijke betaling is hierbij een aandachtspunt.

Ambitie

In hoofdstuk 2 introduceerden we de Brabantse TalentHubs: een netwerk met vertegenwoordigers uit de artistieke, zakelijke, productionele en presentatiehoek, waarin het talent centraal staat. Makers krijgen daarmee toegang tot publiek, via de voor hen relevante podia en presentatieplekken, die grotendeels door de gemeenten worden gefinancierd. De afgelopen drie jaar is er met een aantal disciplines al ervaring opgedaan en TalentHubs lopen in 2019 en 2020 door. We willen de samenhang tussen diverse TalentHubs versterken en ervoor zorgen dat makers van alle disciplines gelijke ontwikkelkansen krijgen.

Wat betreft talentontwikkeling is onze ambitie samengevat: breed toegankelijk en optimaal zichtbaar maken en verbinden van inhoudelijke ondersteuning/begeleiding, faciliteiten, presentatieplekken en netwerken. Hiervoor optimaliseren we productiefaciliteiten en professionele begeleiding, kennis en kunde, door het doorontwikkelen van bestaande TalentHubs en ruimte te bieden aan nieuwe. Ook creëren, behouden, verbeteren en verbinden we podiumfaciliteiten en presentatieplekken voor nieuwe makers, bijvoorbeeld door dit als subsidievoorwaarden voor culturele instellingen en presentatieplekken op te nemen. Tevens wordt gezamenlijk beleid uitgewerkt voor werkplaatsen en makerslabs, waarbij gezocht wordt naar een optimalisering van bestaande en nieuwe faciliteiten voor kunstenaars en ontwerpers op lokaal en op

provinciaal niveau. We verbinden productie en afname, door de netwerken inzichtelijk te maken en waar nodig te activeren. Bijvoorbeeld door het met gebruikers ontwerpen van een flexibel maatwerksysteem om kennis en kunde van talenten in te huren. Hierbij kan gedacht worden aan stimuleringsubsidies en/of het zorgdragen voor goede (digitale) ontsluiting van vraag en aanbod.

Tevens ontwikkelen we een actieprogramma om de zichtbaarheid van talenten te vergroten. Hierbij wordt ook gekeken naar makers die soms lokaal minder zichtbaar zijn, maar (inter)nationaal wel een podium hebben.

In 2021 willen we zodoende beschikken over een stevige infrastructuur voor talentontwikkeling. Brabantse talenten zijn (inter)nationaal zichtbaar en Brabant is gekend als regio waar jonge makers gemakkelijk publiek en opdrachtgevers kunnen bereiken.

Wie zijn daarvoor nodig?

De faciliterende rol is voor de BrabantStad-partners. De uitvoeringsorganisatie Kunstloc Brabant kan een belangrijke rol vervullen bij de coördinatie van het programma en doorontwikkeling van TalentHubs, versterking van netwerken, kennisdeling en monitoring.

PROGRAMMA 2

INTERNATIONALISERING

De stedelijke regio BrabantStad kenmerkt zich door (grootschalige) culturele evenementen, sterke merken en vele makers. Ook zijn er makers en culturele instellingen die in de stedelijke regio en lokaal geworteld zijn, maar tevens nationaal en internationaal opereren. Er zijn optredens en co-producties van Brabantse makers overal ter wereld: van China tot Verenigde Staten, van Scandinavië tot Zuid-Amerika. Internationalisering en culturele uitwisseling zorgen voor nieuwe invloeden, kennis en beelden en stimuleren innovatieve en creatieve ontwikkeling.

Daarbij biedt de samenwerking en uitwisseling met de buurlanden Duitsland en België veel kansen voor makers. Ons taalgebied gaat over de landsgrens heen, doordat wij Vlaanderen als burens hebben. Door die unieke geografische situatie en de nauwe historische banden met Vlaanderen, is ons verspreidingsgebied en het potentiële publiek voor bijvoorbeeld een theatervoorstelling groter dan alleen Nederland.

De demografische ontwikkelingen in Brabant, met name in de regio Brainport, laten zien dat steeds meer nieuwkomers uit alle windstreken hier wonen en werken. Het gaat veelal om internationale studenten en professionals. Een rijker internationaal cultureel aanbod is daarom een noodzaak geworden.

Wat is het doel?

Brabant staat daarom een groei voor van de internationale uitwisseling en duurzame samenwerking, die bijdragen aan een sterke cultuursector. We laten zien dat Brabant er internationaal toe doet.

Ambitie

Onze inzet is erop gericht dat de internationale kwaliteit/het internationale karakter van het culturele en creatieve aanbod verder in Brabant en daarbuiten wordt herkend en erkend. Daartoe moeten we eerst goed in beeld krijgen hoe we de bestaande structuur optimaal kunnen benutten. Hierbij is het nodig om onze cultuur te verrijken met aanbod dat afkomstig is uit de gehele wereld.

We leggen ons oor te luister bij de internationaal georiënteerde culturele en creatieve makers die vanuit Brabant opereren. De mogelijkheden om de versterking van internationale netwerken en samenwerkingsverbanden optimaal te faciliteren worden onderzocht. We willen meer internationale bezoekers bij Brabantse evenementen, festivals, podia en musea, maar bekijken tegelijk op welke manier de inwoners van Brabant deelnemen aan het internationale cultureel aanbod.

Om dit te bereiken, brengen we de (inter)nationale mogelijkheden voor (o.a. financiële) ondersteuning in kaart. De noodzaak van een makelaar/verbindingsofficier voor makers/instellingen voor internationale samenwerking en uitwisseling wordt onderzocht. Waar het huidige beleid onvoldoende ruimte laat voor intensivering van het internationaal programma, maken we in de subsidieregelingen voor de periode 2021–2024 ook ruimte hiervoor; ook voor programmeringsbudgetten bij podia en festivals. Met de minister bespreken we de financieringsregelingen voor internationalisering bij de Rijksfondsen, zodat deze beter aansluiten op de behoefte in onze regio.

Uiteindelijk moet dit leiden tot een versterkte internationale samenwerking van organisaties en individuele kunstenaars, die veel beter zichtbaar is. Kunstenaars en organisaties (co-)produceren en presenteren zich in toenemende mate in het buitenland, terwijl internationale organisaties en kunstenaars dit vaker in Brabant doen. Bij de podia, presentatie-instellingen, musea en festivals is een diverser, internationaler publiek te vinden. Ook hebben we dan een monitoringsinstrument ontwikkeld om dit te volgen.

Wie is daarvoor nodig?

Het netwerk bestaande uit de culturele sector, maatschappelijke organisaties, private partners en overheden die relevant zijn om internationale samenwerking/uitstraling van de BrabantStad-partners te realiseren. Dit wordt afgestemd met landelijke partners als de ministeries van OCW en BuZa, DutchCulture en fondsen.

PROGRAMMA 3

CULTUUREDUCATIE EN PARTICIPATIE

In Brabant werken we samen aan een klimaat waarin creativiteit behouden blijft en iedere Brabander zich zijn leven lang verder kan ontwikkelen. Met de steeds verdere evolutie van de technologie geeft creativiteit ons sleutels om die ontwikkeling verder te brengen. Wij kiezen nadrukkelijk voor een brede benadering van creativiteit. Cultuureducatie is daar een essentieel onderdeel van. De afgelopen jaren hebben we met de Culturele Ladekast en De Cultuur Loper stevig ingezet op verankering van cultuureducatie in het primair onderwijs, samen met 49 kleinere gemeenten in Brabant. Ook zijn we de samenwerking met de pabo's gestart. Dit willen we blijven doen. Onze aandacht gaat de komende jaren tevens naar het vervolgonderwijs, de mogelijkheden van buitenschoolse cultuureducatie voor iedereen en het belang van creativiteit in het bedrijfsleven en de zorg.

Als culturele proeftuin wil BrabantStad van creatieve groei voor alle Brabanders een echt provinciaal onderwerp maken en pilots creëren om hier vorm aan te geven. Als innovatieregio willen we graag extra investeren in ontwikkeling van vernieuwend aanbod voor scholen, toonaangevend voor andere regio's. Een concreet voorbeeld uit de huidige praktijk is de Creatieve code die ontwikkeld is door MU en (destijds) Kunstbalie op het gebied van digitale kunst, en komend schooljaar aangeboden wordt op scholen overal in het land.

Wat is het doel?

We zetten in op verankering en verhoging van de kwaliteit van cultuureducatie in het primair onderwijs, en intensivering hiervan in het voorgezet onderwijs. Daarnaast hebben we aandacht voor buitenschools aanbod en participatie van kwetsbare groepen. Ons uitgangspunt is: toegang geven tot een leven lang creatieve ontwikkeling.

Ambitie

Wij bouwen voort op de bestaande programma's, maar verbinden cultuureducatie nog beter met het onderwijs. Inhoudelijk verbreden we. Ook ambachtelijkheid, vormgeving, digitale kunst en design horen op alle scholen bij cultuureducatie. Het past bij onze provincie. Waar passend leggen we linken met techniek en technologie. We zetten in op een gedeeld eigenaarschap van onderwijs en (cultureel) werkveld.

Daarnaast is het onze ambitie dat de brede cultuureducatie mede wordt gedragen door private bedrijven in de provincie, in samenwerkingsverbanden en medefinanciering. We stimuleren de samenwerking met pabo's en kunstvakopleidingen, zodat de docenten van de toekomst hun eigen creatieve vermogens en die van hun toekomstige leerlingen goed kunnen ontwikkelen. Ook worden proeftuinen georganiseerd en gefinancierd voor het bereiken van nieuwe doelgroepen. We doen dit in samenhang met onder meer welzijnsinstellingen.

Zo blijven cultuureducatie en creatieve groei een breed provinciaal onderwerp. We zorgen ervoor dat best practices uit het programma worden gedeeld.

Uiterlijk in 2024 is dan de Brabantse 'wet op behoud van creativiteit' een feit, waarbij diverse belanghebbenden samen een actieplan hebben gemaakt om creatieve groei niet alleen iets van het onderwijs te laten zijn, maar ook van daarbuiten. Er is een beweging ontstaan om creatieve groei in de school nog beter vorm te geven en te verbinden met een leven lang leren: bij buitenschoolse culturele instellingen, bedrijven en zorginstellingen. In samenspraak met bedrijven en onderwijs hebben we (experimentele) cultuureducatieprogramma's ontwikkeld, die de traditionele invulling van cultuureducatie overstijgen.

Wie is daarvoor nodig?

Naast overheden betreft dit het (vak)onderwijs, culturele instellingen en centra voor de kunsten (cultuur-educatieve instellingen). Maar ook bedrijven en maatschappelijke organisaties.

PROGRAMMA 4

PUBLIEKSWERKING

Hoewel we best tevreden kunnen zijn met de aantrekkingskracht van cultureel aanbod op publiek uit de regio en daarbuiten, zien we nog veel kansen voor verbetering. Gezamenlijke actie om het aanbod beter bekend te maken bij een breed publiek en te ontsluiten voor specifieke doelgroepen, zoals b.v. buitenlanders, is nodig. Voor deze publieksontwikkeling zetten we innovatie in.

Wat is het doel?

Zowel financiers als culturele instellingen hebben als doel meer en het juiste publiek te betrekken bij cultuur. Met samenhangende inspanningen kunnen we op dit gebied betere resultaten behalen.

Ambitie

Met een programma gericht op publiekswerking bouwt BrabantStad verder aan een vitaal cultureel ecosysteem, gedragen door publiek. Daarvoor moet nader inzicht worden verworven in de publieksontwikkeling via onderzoek en monitoring. We verrichten in 2019 een nulmeting en maken samen met de culturele instellingen en specifieke organisaties op provinciaal niveau een plan van aanpak met concrete doelstellingen, zoals verhoging van het jaarlijks aantal bezoekers en diversiteit van publiek. Investeren in de ontwikkeling van gerichte cultuurmarketing is noodzakelijk.

We streven eveneens naar uitbreiding van een inclusieve benadering van publiek: in de regio zijn al succesvolle voorbeelden aanwezig van culturele instellingen die bezoekers met een beperking bij hun programma betrekken. Zo heeft het Van Abbemuseum de methode ontwikkeld om blinden te laten genieten van beeldende kunst en Theaterfestival Boulevard verwelkomt doven bij hun programmering.

Daarnaast leeft er in de Brainport-regio en in Brabantse steden de behoefte om nieuwkomers (expats én vluchtelingen) beter te informeren over en te betrekken bij culturele activiteiten. Er moet extra worden geïnvesteerd in Engelstalige (digitale) informatievoorziening en specifieke marketinginstrumenten of (digitale) tools. Voor de verdere ontwikkeling van deze (digitale) tools zetten we de innovatieve kracht van de regio in, in de vorm van gespecialiseerde bedrijven.

Het aantal bezoeken aan onze provincie uit andere delen van Nederland en uit het buitenland is de afgelopen jaren gestaag

gegroeid. De ambitie van BrabantStad is om die groei te bestendigen en te continueren. Het onderscheidende profiel van de regio is daarbij de grootste troef, in het bijzonder de aandacht voor erfgoed, design, evenementen/festivals op het gebied van de podiumkunsten en urban. M.b.t. design is in 2018 door de provincie besloten om een designkalender op te zetten, doelgericht voor de marketing van de regio.

Uiterlijk in 2024 hebben wij een grotere betrokkenheid van publiek bereikt: we willen dat 95 procent van de Brabanders tenminste drie keer per jaar een culturele activiteit bezoekt. We willen ook meer bezoekers uit de rest van Nederland naar de regio halen en een verhoging van het aantal internationale gasten. Tevens komt er meer publiek bij bestaand artistiek aanbod (bv. urban, design, digitale kunst, dans, nieuwe muziek) én bij vernieuwend aanbod. Het culturele aanbod is bovendien meer inclusief. De indicator daarvoor is een zichtbaar grotere diversiteit aan publiek.

Wie is daarvoor nodig?

Publieksontwikkeling gaat veel partijen aan: culturele organisaties, VisitBrabant en citymarketing, verzamelde en individueel werkende cultuurmarketeers in Brabant, de partners en onderzoeks- en kennisinstellingen van BrabantStad. Bij de uitvoering van dit programma worden diverse partners betrokken: behalve culturele instellingen ook specifieke netwerk- en marketingorganisaties, plus eerdergenoemde gespecialiseerde bedrijven.

PROGRAMMA 5

ONDERZOEKSAGENDA: WAARDE VAN CULTUUR

In opdracht van de provincie Noord-Brabant en BrabantStad werkten het PON, Telos, Kunstloc Brabant, Boekmanstichting en Pyrrhula Research Consultants in 2017–2018 gezamenlijk aan het onderzoek Waarde van Cultuur. Dit heeft ons veel waardevolle kennis en inzichten verschaft en vormt de basis voor verdere ontwikkeling van het culturele beleid. Wij willen dit rapport bestendigen door het onderzoek te herhalen en waar nodig te verfijnen of uit te breiden. Op die manier houden we ons de spiegel voor over actuele ontwikkelingen en implementeren we reflectie en feitelijke onderbouwing in ons beleidscyclus. BrabantStad is de eerste regio die een dergelijk onderzoek heeft uitgevoerd en we hebben met onze aanpak een voorbeeldfunctie voor anderen.

Wat is het doel?

Een tweejaarlijks onderzoek over trends en ontwikkelingen op het gebied van kunst en cultuur.

Ambitie

Wij willen het onderzoek blijven herhalen en doorontwikkelen. Een investering van het Rijk in dataverzameling en de analyse hiervan (b.v. door rijksfondsen, CBS of Boekmanstichting) draagt bij aan de realisatie van onze doelstelling. We zijn ons ervan bewust dat we niet de enige regio zijn die dieper inzicht wil en rekenen erop dat we bij doorontwikkeling van het onderzoek ook met andere regio's kunnen uitwisselen of samenwerken.

Om het onderzoek in 2020 te herhalen, vragen we de huidige samenwerkingspartners voor de uitvoering weer om medewerking. Daarnaast kijken we naar mogelijke en/of noodzakelijke verbreding. Op die manier creëren we een blauwdruk, die na 2020 een stevige basis vormt voor de toekomst en een voorbeeld kan zijn voor andere regio's.

Wie is daarvoor nodig?

De investering voor het onderzoek is in 2017–2018 door Brabant gedaan. Het Rijk zou echter een betere uitgangspositie voor het onderzoek kunnen creëren door erop toe te zien dat landelijke spelers, zoals rijksfondsen, Boekmanstichting en CBS, binnen hun werkterrein relevante data verzamelen en duiden.

4 AFSTEMMING SUBSIDIE- EN ADVIESTRAJECTEN

Naast de inhoudelijke doelen die wij in hoofdstuk 3 hebben beschreven, is een belangrijk aandachtspunt de procedurele kant van de landelijke, regionale en lokale financiering van culturele instellingen en makers. Wij gaan binnen BrabantStad en met het Rijk en de rijksfondsen na of en hoe wij het traject voor subsidieaanvragen, en de daarbij behorende advies- en besluitvormingstrajecten beter op elkaar kunnen afstemmen. Voorts hoort hier een uniforme monitoring en verantwoordingssystematiek bij. Op die manier verwachten we minder administratieve rompslomp voor de culturele organisaties die bij meerdere overheden een meerjarige subsidieondersteuning aanvragen.

De eerste stap begint bij onszelf en die zetten we door de meerjarige subsidieregelingen voor 2021–2024 van BrabantStad–partners op elkaar af te stemmen.

Ambitie

Gemeenten zijn primair verantwoordelijk voor een aantal voorzieningen. In de visiebrief Cultuur in een open samenleving geeft het kabinet aan dat het Rijk geen bibliotheken, gemeentelijke en provinciale musea, podia en filmtheaters financiert. Met de subsidiëring van dit soort instellingen is een substantieel deel van het gemeentelijke cultuurbudget gemoeid. Hoewel primair gefinancierd door de gemeenten, zijn deze instellingen onlosmakelijk verbonden met de rest van het veld. Gemeenten zullen voor deze instellingen ook na 2020 een eigen systematiek

blijven hanteren, maar inhoudelijk bij de beoordeling en prestatieafspraken wel samenhang met andere instellingen bevorderen. Op deze manier verankeren we b.v. de samenhang tussen productie, presentatie/aanbod en afname ook in de uitvoering van subsidiebeleid.

De cofinanciering van twee (of inclusief het Rijk drie) overheden is van wezenlijk belang voor producerende organisaties, festivals, manifestaties, concoursen, werkplaatsen, presentatie-instellingen en broedplaatsen. Voor deze instellingen ontwerpen we één meerjarige 'subsidieregeling BrabantStad', die in het najaar van 2019 wordt gepubliceerd (na goedkeuring van de gemeenteraden en Provinciale Staten). We werken dan dus met één aanvraagprocedure en een integrale beoordeling. De verantwoordelijkheid voor de besluitvorming over de inzet van de middelen en het aangaan van de subsidierelatie voor de periode 2021-2024 blijft bij de gemeente en de provincie.

Op basis van de gedetailleerde inventarisatie van huidige werkwijzen bij BrabantStad-partners, zien we geen onoverkomelijke belemmeringen voor het ontwerp van één uniforme procedure. Het voorstel hiertoe wordt komende maanden uitgewerkt door een breed samengestelde werkgroep.

Bij de afzonderlijke financieringsinstrumenten zoals projectsubsidies, willen we in de periode 2021-2024 zoveel mogelijk rekening houden met de gezamenlijke doelstellingen van de programma's.

Op deze manier bevorderen we de samenhang en integrale benadering van de culturele sector in onze regio.

5 VOORSTEL VOOR AFSPRAKEN MET OCW 2021–2024

Als stedelijke regio hebben wij hierboven beschreven aan welke programma's wij gaan werken. We kunnen dat niet alleen doen, wij werken immers aan een duurzaam systeem waarbij meer partijen essentieel zijn. Omdat onze structuren zijn verbonden aan die in het land, willen we dat het Rijk en de landelijke cultuurfondsen met ons meedoen. Een toekomstbestendig en sterker cultuursysteem kan zich niet alleen ontwikkelen vanuit Den Haag, maar evenmin alleen vanuit Brabant.

Proeftuinen in 2019 en 2020

Wij maken graag afspraken met de minister over onze vijf programma's en willen daarvoor in samenwerking en afstemming met het ministerie van OCW zogenoemde 'proeftuinen' inrichten.

Onze programma's komen voort uit de ontwikkelingen die al langer in Brabant(Stad) gaande zijn, of geven een nieuwe impuls aan de versterking van kunst en cultuur in Brabant. Op het gebied van cultuureducatie en talentontwikkeling gebeurt al veel in Brabant. Zo oogst bijvoorbeeld de gezamenlijke aanpak door culturele organisaties in PLAN veel waardering bij het Fonds Podiumkunsten. Internationalisering en publieksontwikkeling krijgen een centrale rol in onze gezamenlijke aanpak voor de komende jaren. Met onze onderzoeksagenda Waarde voor Cultuur krijgen wij inzicht in de staat van de culturele sector in Brabant. De onderzoeks aanpak brengt verschillende

deelonderzoeken samen en werkt daardoor als eenduidig referentiemodel. Alle programma's sluiten naar ons oordeel goed aan op de visiebrief 'Cultuur in een open samenleving', des te meer een reden om hieraan als overheden ook programmatisch met elkaar samen te werken. Het programma Cultuureducatie met Kwaliteit is hier al een goed functionerend voorbeeld van.

De BIS en Rijksfondsen in Noord-Brabant

Brabant kent een groot aantal organisaties dat niet alleen in de regio maar ook landelijk en internationaal een belangrijke functie heeft. Een aantal hiervan krijgt daarvoor ook erkenning, doordat zij behalve vanuit Brabant ook een meerjarige financiering krijgen vanuit het ministerie van OCW: de BIS-regeling (Basis Infrastructuur) of van de rijkscultuurfondsen. De culturele kracht van onze regio wordt hierdoor versterkt. Wij werken in onze provincie structureel aan de basis en de top. Alle BrabantStad-partners ondersteunen instellingen die van (inter)nationaal belang zijn. We doen dat vanuit een samenhangende blik op het ecosysteem. Daarbij is aandacht voor onze opleidingen, de broedplaatsen, TalentHubs, verbindingen met presentatieplekken, podia en bedrijven. In dat netwerk moet ook de top aanwezig zijn.

Het rijk maakt onderscheid tussen de BIS en de fondsen. Dat onderscheid is inhoudelijk en procedureel en kent tal van complicaties, zoals ook de Raad voor Cultuur heeft opgemerkt. Inhoudelijk is de hoofdgedachte achter de BIS dat het daarin gaat om 'systeem-instellingen'; organisaties die een cruciale functie vervullen voor een complete landelijke infrastructuur, zoals de orkesten, (jeugd)theatergezelschappen en presentatie-instellingen. De fondsen financieren op basis van criteria als diversiteit, vernieuwing, spreiding, artistieke en zakelijke kwaliteit: sommige initiatieven vierjarig, anderen tweejarig. Doordat fondsen eigen subsidievoorwaarden bepalen, krijgen gelijksoortige instellingen in de regio soms te maken met heel verschillende voorwaarden, zoals een hogere eigeninkomstennorm bij het Fonds Podiumkunsten. Dat vinden we bijzonder knellend voor het jeugdaanbod.

Het inhoudelijke onderscheid tussen de BIS en de fondsen is vanuit het perspectief van de stedelijke regio BrabantStad niet relevant of herkenbaar. De organisaties die landelijk gefinancierd worden, zijn vervlochten met ons hele culturele ecosysteem. Zij vervullen in onze infrastructuur een wezenlijke functie, ongeacht het raamwerk van waaruit het Rijk ze financiert. BIS- en fondsfinanciering

vormen voor ons één onlosmakelijk geheel en zijn nauw verbonden aan instellingen die alleen vanuit de regio worden gefinancierd. Denk daarbij aan relatie tussen podia en producenten. We willen beklemtonen dat de fondsfinanciering afgestemd moet zijn op het geheel en zijn van mening dat uitbreiding van de BIS niet ten koste mag gaan van de bestaande kracht, doordat fondsfinanciering wordt ingeperkt.

Brabant kent op dit moment zes rijksgefinancierde instellingen in de BIS, waaraan ook de regio substantieel bijdraagt: EKWVC, MU, Het Zuidelijk Toneel, Theater Artemis, Opera Zuid en philharmonie zuidnederland. Voor een robuust en breed landelijk stelsel zijn er in Brabant uitstekende mogelijkheden om de ontbrekende functies jeugddans en design in de BIS in te vullen. We denken dan met name aan De Stilte, aan de Dutch Design Foundation en een designmuseum/future lab in Eindhoven. Ten aanzien van de werkplaatsen denken we dat het Textiellab in Tilburg een meer manifeste positie moet hebben, te midden van andere werkplaatsvoorzieningen. Voor deze organisaties geldt dat ze niet alleen die landelijke functie kunnen vervullen, maar ook dat ze in de regio een inbedding hebben bij opleidingen, makers, bedrijven en publiek.

Daarnaast heeft een groot aantal instellingen momenteel ondersteuning van een van de rijkscultuurfondsen en er dienen zich komende jaren nieuwe spelers aan. Samen maken we hun successen en groei mogelijk. Wij dringen er nogmaals op aan dat, indien lacunes in de BIS worden opgevuld, dit de culturele kracht van onze regio niet mag verzwakken door een verminderde fondsfinanciering.

Versterking van de regio door rijksfinanciering

Voor een goed samenspel tussen het rijk en de regio zijn de volgende onderwerpen voor ons van groot belang:

1. *De regio wil en kan een grotere rol spelen in het landelijk beleid*

We zien mogelijkheden en wenselijkheden om een groter aandeel in de BIS te nemen. Zoals gezegd denken we aan jeugddans (De Stilte), de Dutch Design Foundation en een museum/futurelab voor design, en bij de werkplaatsen aan het Textiellab.

2. *Opdrachten aan de BIS–gefinancierde organisaties*

We maken graag afspraken over de inbedding van de landelijke BIS binnen het regionaal cultureel ecosysteem. We achten het wenselijk dat deze instellingen een belangrijkere rol spelen in de versterking daarvan. Wij zien de BIS–instellingen nadrukkelijk als verantwoordelijkheid van het rijk, die vanuit het rijk de opdracht krijgen zich optimaal te verbinden met de regio. Daarmee vragen we de minister om flexibeler te zijn bij het bepalen van de opdracht aan de BIS–functies in onze regio en de input van die regio mee te laten wegen bij de beoordeling.

3. *Opdracht aan de fondsen*

Het belang dat de opdrachten die de rijksfondsen krijgen meer aansluiten bij de behoeften en wensen uit de regio is evident. Behalve het reeds genoemde aspect m.b.t. subsidievoorwaarden, bepleiten we dat bij alle fondsen de mogelijkheden voor vierjarige financiering bestaan. Op die manier kan de sector als geheel zich beter doorontwikkelen. Daarnaast vinden we het relevant dat er in voldoende mate geïnvesteerd wordt in programmeringsbudgetten voor podia en festivals met betrekking tot internationale programmering. De internationale netwerken zijn er, evenals het publiek. Een meer internationale programmering past bij de schaal van ons stedennetwerk en bij het toenemend aantal inwoners uit andere landen, zoals die onder meer door onze bedrijven en universiteiten worden aangetrokken. Tevens zijn beurzen en bijdragen voor individuele makers van cruciaal belang. Dit geldt zowel voor projecten in Nederland als mogelijkheden voor financiering van internationale presentaties en uitwisselingen. Het sluit aan bij de vervolgstappen vanuit onze TalentHubs.

